

РОЗДІЛ 4. ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ВИХОВАННЯ

ВИКОРИСТАННЯ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ ЯК ІННОВАЦІЙНОГО ЗАСОБУ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ ТЕХНІЧНИХ УНІВЕРСИТЕТІВ

USING SOCIAL MEDIA AS AN INNOVATIVE WAY TO TEACH STUDENTS AT TECHNICAL UNIVERSITIES ABOUT NATIONAL AND PATRIOTIC EDUCATION

У статті розглянуто актуальні проблеми модернізації системи національно-патріотичного виховання студентів в умовах сучасності. Обґрунтовано необхідність розробки інноваційних та дієвих засобів формування громадянської свідомості здобувачів вищої технічної освіти.

Здійснено аналіз наукових джерел та нормативних документів, зокрема Концепції національно-патріотичного виховання та виявлено недостатню розробленість проблеми застосування цифрових платформ для виховної роботи студентів технічних спеціальностей. З'ясовано, що формування патріотичних рис у молоді є складною, багатоаспектною педагогічною проблемою, яка потребує вирішення як на теоретичному, так і на практичному рівнях. Охарактеризовано національно-патріотичне виховання студентської молоді як системна діяльність держави, освітніх закладів та громадськості, метою якої є формування у молодого покоління патріотичної свідомості, любові до Батьківщини та готовності до виконання громадянського обов'язку із захисту її суверенітету.

У статті доведено, що соціальні мережі є природним комунікаційним середовищем для студентської молоді, тому мають потужний дидактичний потенціал. Проаналізовано специфіку популярних платформ: Instagram, TikTok, Facebook, YouTube.

Розкрито основні форми та засоби залучення здобувачів освіти технічних вузів до патріотичної діяльності через соціальні мережі, а саме через флешмоби, волонтерські ініціативи, онлайн-дискусії з експертами, креативні проєкти, інформаційні спільноти тощо. Визначено ключові механізми впливу соцмереж на формування громадянської позиції: швидке поширення інформації, інтерактивність, об'єднання навколо спільних цінностей та мотивація до реальних дій. Запропоновано комплексні рекомендації щодо підвищення ефективності виховної роботи, серед яких: системне планування діяльності, використання інтерактивних форматів, стимулювання студентського контенту, розвиток медіаграмотності та поєднання онлайн-активностей з реальною громадською діяльністю. Доведено, що такий підхід сприяє формуванню стійкої громадянської свідомості та готовності майбутніх інженерів до активної участі в суспільному житті.

Ключові слова: національно-патріотичне виховання, студенти, технічні універси-

мети, соціальні мережі, громадянська свідомість, цифрові технології, виховна робота.

The article discusses current issues in modernizing the system of national-patriotic education of students in contemporary conditions. It substantiates the need to develop innovative and effective means of forming civic consciousness among students of higher technical education. An analysis of scientific sources and regulatory documents, particularly the Concept of National Patriotic Education, was carried out, and it was found that the problem of using digital platforms for educational work with students of technical specialties has not been sufficiently developed. It has been established that the formation of patriotic traits in young people is a complex, multifaceted pedagogical problem that needs to be solved at both theoretical and practical levels. National-patriotic education of schoolchildren is characterized as a systematic activity of the state, educational institutions, and the public, the purpose of which is to form patriotic consciousness, love for the Motherland, and readiness to fulfill civic duty to protect its sovereignty in the younger generation. The article proves that social networks are a natural communication environment for young people and therefore have powerful didactic potential. The specifics of popular platforms such as Instagram, TikTok, Facebook, and YouTube are analyzed. The main forms and means of involving students at technical universities in patriotic activities through social networks are revealed, namely through flash mobs, volunteer initiatives, online discussions with experts, creative projects, information communities, etc. The key mechanisms of social media's influence on the formation of civic attitudes are identified: rapid dissemination of information, interactivity, unification around common values, and motivation for real action.

Comprehensive recommendations have been proposed to improve the effectiveness of educational work, including systematic planning of activities, use of interactive formats, stimulation of student content, development of media literacy, and combining online activities with real public activities. It has been proven that this approach contributes to the formation of a stable civic consciousness and the readiness of future engineers to actively participate in public life.

Key words: national-patriotic education, students, technical universities, social networks, civic consciousness, digital technologies, educational work.

УДК 37.017.4:378.662]:316.472.4
DOI <https://doi.org/10.32782/ip/85.2.34>

Бескоровайний В.В.,
аспірант кафедри освітології
та інноваційної педагогіки
Харківського національного
педагогічного університету
імені Г.С. Сковороди

Постановка проблеми у загальному вигляді.

В умовах сучасних геополітичних викликів та загроз державному суверенітету України актуалізується проблема модернізації системи національно-патріотичного виховання молоді. Це зумовлює необхідність критичного аналізу наявного досвіду та розробки нових обґрунтованих стратегій, технологій, засобів формування особистості громадянина-патріота.

У Концепції національно-патріотичного виховання (Наказ МОН № 527 від 06.06.2022) його пріоритетом є формування особистості на основі інтеграції національних та загальноєвропейських цінностей [8]. Реалізація положень цієї Концепції покладає особливу відповідальність на систему вищої освіти, яка є ключовим етапом у формуванні світогляду та громадянської зрілості особистості. Саме заклади вищої освіти готують майбутню еліту нації, здатну брати активну участь у розбудові демократичного суспільства.

Водночас якщо в освітньому просторі гуманітарних спеціальностей цей процес є традиційно дослідженим, то в контексті закладів вищої технічної освіти він набуває особливої актуальності та вимагає спеціального наукового обґрунтування й методичного забезпечення.

Технічні університети – це простір, де молодь набуває не лише професійних знань, а й формується як громадянин, здатний брати активну участь у будівництві демократичного суспільства. Важливість національно-патріотичного виховання технічних університетів детермінована стратегічною роллю майбутніх інженерів, IT-фахівців та науковців у забезпеченні національної безпеки та повоєнної відбудови країни. При цьому необхідно враховувати, що сучасне освітнє середовище нерозривно пов'язане з інформаційним простором. Соціальні мережі сьогодні є потужним засобом формування світогляду студента. Це створює як унікальні можливості для виховання, так і нові виклики, які пов'язані з поширенням дезінформації та потребою розвитку критичного мислення особистості.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Попри значну кількість наукових праць із патріотичного виховання в цифровому середовищі, недостатньо дослідженою залишається специфіка цього процесу саме для студентів технічних університетів. Більшість досліджень сфокусовані на учнівській молоді або на студентах гуманітарних спеціальностей, тоді як особливості світогляду, прагматичне мислення та цифрова компетентність майбутніх інженерів вимагають адаптованих педагогічних підходів.

Мета статті є теоретичне обґрунтування та визначення практичних шляхів використання соціальних мереж як інноваційного засобу національно-патріотичного виховання студентів технічних університетів.

Виклад основного матеріалу. Проблема національно-патріотичного виховання молоді в умовах сучасних викликів є предметом активного наукового пошуку. Аналіз наукових джерел засвідчив декілька напрямків дослідження цієї проблеми.

Перший напрям охоплює загальнотеоретичні та методичні аспекти національно-патріотичного виховання в сучасній Україні. Науковці Н. Борищенко, В. Ворожбіт-Горбатюк, О. Гевко, О. Кін, Т. Собченко та інші досліджують сутність патріотизму як основи життєздатності держави та аналізують його трансформацію в умовах воєнного стану. Значний внесок у розробку методичних засад національно-патріотичного виховання зробили науковці Н.Бондаренко [3], С.Косянчук [3], Т. Бевз [1] та О. Газізова [1], які розробили рекомендації щодо оновлення форм і методів патріотичного виховання в освітньому процесі. Аспекти формування громадянської зрілості в процесі національно-патріотичного виховання розглядають у своїх роботах дослідники М. Імерідзе та С. Люльчак [6].

Другий напрям фокусується на специфіці патріотичного виховання у закладах вищої та професійно-технічної освіти. Особливий інтерес для нашого дослідження становить праця І. Ткаченко, яка розглядає особливості цього процесу у вищих технічних навчальних закладах. Вона наголошує на ключову роль в цьому процесі викладання соціально-гуманітарних дисциплін. Зазначимо, що у цьому контексті науковець В. Івах вивчає педагогічні умови управління національно-патріотичним вихованням у закладах професійно-технічної освіти. Інші науковці досліджують окремі інструменти та середовища виховання. Так Т. Радько [9] аналізує потенціал університетських музеїв, а В. Суховерський [11] та О. Гевко [11] розглядають організацію цієї роботи в процесі підготовки майбутніх педагогів.

Третій напрям пов'язаний із використанням цифрових технологій у виховній роботі. Шляхи здійснення національно-патріотичного виховання через соціальні мережі вказує у своїй праці Н. Стеценко [10]. Науковець О. Кизименко серед ефективних засобів виховної роботи зазначає блоги, YouTube та соціальні мережі. Водночас існують дослідження, які вивчають роль соціальних мереж у функціонуванні університету в більш широкому контексті. Зокрема, О. Трач аналізує інформаційно-рекламну діяльність університетів у соціальних середовищах [13], а С. Федущко досліджує комунікаційні технології для формування інформаційного портрета ЗВО [14]. Педагоги Ю. Іуринець та І. Криволап соціальні мережі визначають як чинник впливу на імідж закладу вищої освіти [15].

Зазначимо, що дослідження педагогічної, психологічної, філософської, історичної літератури засвідчують, що формування патріотичних рис

у студентської молоді є складною, багатоаспектною педагогічною проблемою, яка потребує вирішення як на теоретичному, так і на практичному рівнях.

Технічні університети готують інженерів і фахівців, які формуватимуть технологічне та інфраструктурне майбутнє країни. Виховання у студентів технічних університетів патріотизму допомагає поєднати їх професійні знання з відповідальністю за розвиток і безпеку держави. Через патріотичне виховання майбутні фахівці усвідомлюють важливість захисту національних інтересів, територіальної цілісності і державного суверенітету, що особливо актуально в умовах сучасних викликів та воєнної агресії.

Зазначимо, що використання соціальних мереж і цифрових технологій допомагає ефективно формувати патріотичні почуття в молоді, що навчається в технічних ЗВО, де традиційно менше уваги приділяється гуманітарній складовій. Практика свідчить, що на вивчення соціально-гуманітарних дисциплін у технічних університетах за типовим навчальним планом відводиться 25% навчального навантаження. Хоча ці дисципліни відіграють певну виховну роль, саме соціальні мережі стають практичним майданчиком для застосування цих знань поза межами аудиторного навчання.

Практика свідчить, що патріотичне виховання набуває нових форм завдяки цифровим платформам, що є природним середовищем для студентів технічних спеціальностей і дозволяє ефективно поширювати національні цінності.

Аналіз сучасних платформ для навчання дозволив визначити популярні та ефективні соціальні мережі для національно-патріотичного виховання здобувачів вищої технічної освіти, а саме: Instagram та TikTok, Facebook, YouTube та інші. Найефективнішими мережами для залучення молоді та створення інтерактивного, креативного національно-патріотичного контенту є *Instagram* та *TikTok*. Вони заохочують до участі у флешмобах, конкурсах, опитуваннях, що посилює громадянську активність. *Facebook* можна використовувати для організації тематичних спільнот та проведення дискусій. *YouTube* є платформою для освітнього контенту, що підтримує патріотичне виховання через відео, проекти, вебіари.

Широкого практичного досвіду набуло залучення студентів до проектів у соціальних мережах. Розглянемо основні форми такої діяльності.

1. *Організація флешмобів* через Facebook, Instagram і TikTok. Тематикою таких флешмобів можуть бути національні свята, Дні єдності, благодійні онлайн-марафони, відеочеленджі патріотичного змісту тощо. Такий формат дозволяє охопити широку аудиторію, швидко мобілізувати студентство і сприяти поширенню національних цінностей.

2. *Залучення до креативних творчих проєктів*. В Instagram чи TikTok студенти створюють відео, фотоісторії з державними символами, тематичні сторінки («Моє місто», «Моя історія», «Моя Україна»), впроваджують конкурси на кращий патріотичний пост, вірш чи відеоролик. Такі проєкти стимулюють креативність і підвищують рівень особистої залученості.

3. *Залучення до волонтерських та благодійних ініціатив*. Соціальні мережі використовуються для анонсування й координації волонтерських акцій, збору допомоги (одягу, коштів, крові), організації взаємопідтримки між студентами та громадою. Це дозволяє не тільки формувати громадянську позицію, а й залучати їх до активного громадського життя та волонтерства.

4. *Організація онлайн-дискусій, вебінарів, стрімів*. Студенти беруть участь у відкритих дискусіях із громадськими діячами, ветеранами, істориками або організовують власні студентські стріми, присвячені обговоренню патріотичних тем, захисту прав, законодавчих ініціатив тощо. Це розвиває критичне мислення й вміння аргументувати свою позицію.

5. *Створення інформаційних платформ і спільнот*. В університетах проводять кураторські години, під час яких створюють групи й публічні сторінки для обміну новинами, організації спільних благодійних проєктів, поширення патріотичних історій, проведення опитувань та конкурсів.

6. *Організація партнерства та співпраці*. Студентське самоврядування активно використовує соцмережі для формування громадянської активності через спільні акції із закладами культури, органами влади, громадськими організаціями. Наприклад, створюються ресурси для просування ідей єдності, благодійності, волонтерства тощо.

Серед рекомендацій щодо підвищення ефективності виховної роботи з використанням соціальних мереж визначено: 1) цілеспрямоване планування та системна діяльність у соціальних мережах з чітко визначеними цілями, завданнями та очікуваними результатами; 2) використання інтерактивних форм виховання таких як відео у TikTok, YouTube, флешмоби, конкурси, опитування, вебіари тощо; 3) заохочення молоді до виробництва власних патріотичних матеріалів (відео, блогів, фотоісторій); 4) підвищення медіаграмотності; 5) поєднання соціальних мереж із реальними патріотичними акціями, волонтерською діяльністю, культурними заходами; 6) постійний моніторинг аудиторії, аналіз ефективності контенту і активностей в соціальних мережах; 7) створення груп і публічних сторінок із фокусом на патріотичне виховання, національну історію і культуру; 8) врахування вікових і психологічних особливостей; 9) використання сучасних технологій таких як інструменти штучного інтелекту, мультимедійні засоби тощо.

Висновок. Проведене дослідження дозволяє зробити висновок, що в умовах сучасних викликів використання соціальних мереж є не лише інноваційним, а й стратегічно необхідним засобом національно-патріотичного виховання студентів технічних університетів. Патріотизм майбутнього інженера має прикладний характер і реалізується через професійну діяльність, спрямовану на зміцнення обороноздатності, технологічного суверенітету та повоєнну відбудову України.

Перспективи подальших досліджень полягають у проведенні емпіричного дослідження для вимірювання ефективності запропонованих засобів та їхнього впливу на рівень сформованості громадянської свідомості студентів.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Бевз Т., Газізова О. Рекомендації для МОН України щодо реформування системи національно-патріотичного виховання учнівської молоді. *Українознавство*. 2025. № 1 (94). С. 115–125.
2. Белан Т.Г. Національно-патріотичне виховання дітей та молоді в закладах освіти в умовах воєнного стану. *Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка*. Вип. 29–30 (185–186). Чернігів : НУЧК, 2024. С. 201–206. (Серія: Педагогічні науки)
3. Бондаренко Н. В., Косянчук С. В. Національно-патріотичне виховання у контексті сучасних викликів: методичні рекомендації. Київ: Фенікс, 2022. 64 с
4. Добридень А. В. Національно-патріотичне виховання молоді – складова педагогічного процесу закладів вищої освіти. *Proceedings of V International Scientific and Practical Conference. (February 1-3, 2023) BoScience Publisher, Boston, USA*. 2023. 674 p.
5. Івах В.Ю., Статівка В.І. Управління національно-патріотичним вихованням студентів у закладах професійної-технічної освіти. *Магістр* : збірник наукових праць молодих учених. СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2022. – 144 с. С. 53–57.
6. Імерідзе М. Б., Люльчак С. Ю. Формування громадянської зрілості в процесі національно-патріотичного виховання здобувачів вищої освіти. *Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка*. 2022. Вип. 17 (173). С. 32–36.
7. Кизименко О. М. Блог, YouTube, соціальні мережі – помічники національно-патріотичного вихо-

вання учнів. *Проблеми цивілізаційної суб'єктності України: місія науки і освіти* : матеріали Всеукр. міжгалуз. наук.-практ. онлайн-конф. Київ : Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2022. С. 400.

8. Концепція національно-патріотичного виховання в системі освіти України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0527729-22#n12> (дата звернення 10.07.2025).

9. Радько Т. М. Національно-патріотичне виховання в культурно-освітньому просторі закладу вищої освіти. *Магістр* : збірник наукових праць молодих учених. СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2022. 144 с. С. 31–36.

10. Стеценко Н. М. Шляхи здійснення національно-патріотичного виховання учнівської та студентської молоді через соціальні мережі : [Електронне видання]. URL https://informatika.udpu.edu.ua/?page_id=9000 (дата звернення 10.07.2025).

11. Суховерський В., Гевко О. Організація національно-патріотичного виховання майбутніх педагогів засобами виховної роботи. http://ir.dspu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/3305/1/_%D0%A1%D1%83%D1%85%D0%BE%D0%B2%D0%B5%D1%80%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9%2C%20%D0%93%D0%B5%D0%B2%D0%BA%D0%BE-123-126.pdf (дата звернення 10.07.2025).

12. Ткаченко І. В. Національно-патріотичне виховання студентів вищих технічних навчальних закладів: виклики та перспективи. *Інформаційна освіта та професійно-комунікативні технології XXI століття* : матеріали XVI Міжнар. наук.-практ. конф. Одеса, 2023. С. 219.

13. Трач О. Методи та засоби інформаційно-рекламної діяльності підрозділів університету в соціальних середовищах Інтернету. *Herald of Khmelnytskyi National University. Technical sciences*. 2022. № 6 (1), вип. 315. С. 245–250.

14. Федущко С. Інформаційний портрет університету: інноваційні інформаційні та комунікаційні технології. *Історико-культурна спадщина: збереження, доступ, використання* : монографія. Київ : НАУ, 2021. С. 214–224.

15. Iurynets J., Kryvolap I. SOCIAL NETWORKS AS A FACTOR OF INFLUENCE ON THE FORMATION OF THE IMAGE OF THE INSTITUTION OF HIGHER EDUCATION. *Scientific Works of Kyiv Aviation Institute. Series Law Journal "Air and Space Law"*, (2025). 2(75), 201–210. <https://doi.org/10.18372/2307-9061.75.20235>